

2BLACKDOT..

“Esasen konu hep 2 nokta arasındadır”

Haftalık Politik ve Jeopolitik Gelişmeler

11 Mayıs 2026 – Sayı 108

Bu hizmet size 2blackdot ve Tema Grup tarafından ücretsiz verilmektedir. Bu yazılanlar yatırım tavsiyesi değildir.

Hazırlayan: Hakan Çalışkantürk

2twoblackdots@gmail.com

<https://www.2blackdots.com>

*** Yasal Uyarı:*** Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; a racı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, yatırım ve kalkınma bankaları ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde ve yetkili kuruluşlar tarafından kişilerin risk ve getiri tercihleri dikkate alınarak kişiye özel olarak sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler ise genel niteliktedir. Bu yorum ve tavsiyeler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Bu nedenle sadece burada yer alan bilgilere dayanılarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir. Gerek bu yayındaki gerekse bu yayında kullanılan kaynaklardaki hata ve eksikliklerden ve bu yayındaki bilgilerin kullanılması sonucundaki yatırımcıların ve/veya ilgili kişilerin uğrayabilecekleri doğrudan ve/veya dolaylı zararlardan, kar yoksunluğundan, manevi zararlardan ve her ne şekilde ve surette olursa olsun üçüncü kişilerin uğrayabileceği her türlü zarardan dolayı 2blackdot ve Hakan Çalışkantürk sorumlu tutulamaz.

Stratejik Körlük: Avrupa'nın Türkiye Paradoksu

Siyasi söylemler ile sahadaki gerçeklikler arasındaki çelişki.

“Avrupa kıtası Rus, Türk veya Çin etkisine girmemeli.”

Ursula von der Layen, 19 Nisan 2026

Bu ifade, bir NATO müttefikleri olan Türkiye'yi stratejik rakiplerle aynı kefeye koyarak diplomatik krize yol açtı.

SÖYLEM VE GERÇEKLIK ARASINDAKİ UÇURUM

AB, Türkiye'yi "aday ülke" olarak tanımlarken, stratejik belgelerde siyasi aldiyet çerçevesinin dışında bırakmaktadır.

GÜVENLİK VE SAVUNMANIN MİMARİ: TÜRKİYE

2 NATO'nun
En Büyük
2. Ordusu

Türkiye, ABD'den sonra ittifakın en büyük askeri gücü olarak Avrupa'nın doğu kanadını ve Karadeniz güvenliğini tek başına domine etmektedir.

TEMmuz 2026:
ANKARA
NATO ZİRVESİ

Türkiye'nin ittifak içindeki ağırlığının somutlaşacağı bu zirve, Avrupa savunma mimarisinde Türkiye'siz bir senaryonun imkansızlığını tescilleyecektir.

MONTRÖ VE KARADENİZ KİLİDİ

Türk Boğazları üzerindeki kontrol, Rusya'nın Akdeniz'e açılımını denetleyen ve bölge güvenliğini sağlayan en kritik stratejik unsurdur.

EKONOMİK VE STRATEJİK VAZGEÇİLMEZLİK

**AB'nin
5. Büyük
Ticaret
Ortağı**

1995'ten beri süren Gümrük Birliği, taraflar arasında derin bir ekonomik karşılıklı bağımlılık yaratmıştır.

ENERJİ VE GÖÇ YÖNETİMİNDE KİLİT AKTÖR

Güney Gaz Koridoru ile enerji arz güvenliğinde, 2016 Anlaşması ile de göç krizinin yönetiminde Türkiye, Avrupa'nın tek çıkış yoludur.

BATI BALKANLAR'DA "TAMAMLAYICI GÜÇ"

Türkiye'nin bölgedeki tarihsel ve ekonomik bağları, AB'nin zafiyetlerini kapatan bir "tehdit değil, destek" unsuru olarak görülmelidir.

KÜRESEL DİPLOMASİ VE ARABULUCULUK

BENZERSİZ ARABULUCULUK ROLÜ

Ukrayna-Rusya savaşında her iki tarafla konuşabilen tek aktör olarak Tahıl Koridoru gibi küresel krizleri çözen diplomatik bir güç.

2026 DİPLOMATİK EŞİĞİ

Türkiye aynı yıl içinde bu zirvelere ev sahipliği yaparak küresel ağırlığını pekiştirecektir.

İLERİYE BAKIŞ: ÇÖZÜM SENARYOLARI

PRAGMATİK İŞ BİRLİĞİ MODELLERİ

AB'nin "yönetilmesi gereken unsur" bakışından vazgeçip; Gümrük Birliği modernizasyonu ve PESCO gibi savunma projelerine Türkiye'yi dahil etmesi gerekmektedir.

STRATEJİK ÖZERKLİK VE TÜRKİYE

ABD'nin güvenlik desteğinin belirsizleştiği yeni dönemde Türkiye, Avrupa'nın sert güç (hard power) boşluğunu doldurabilecek tek dengeleyicidir.

TÜRKİYE – AVRUPA BİRLİĞİ İLİŞKİLERİ
Stratejik Körlük: Avrupa'nın Türkiye Paradoksu
Von der Leyen Açıklaması ve Bir Değerlendirme

YÖNETİCİ ÖZETİ

AB Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen'in Nisan 2026'da Hamburg'da yaptığı ve Türkiye'yi Rusya ile Çin ile aynı kategoriye yerleştiren açıklama, Avrupa-Türkiye ilişkilerinde derin bir kırılma günü yüzüne çıkarmıştır. Söz konusu açıklamanın siyasi ve stratejik arka planı, Türkiye'nin AB ve NATO eksenindeki vazgeçilmez konumu, değişen güvenlik konjonktürü ve ileriye yönelik politika seçenekleri; Türkiye'nin Birlikle olan ilişkilerin şekillendirilmesinde dikkate değere bir öneme sahiptir.

Temel bulgular şu şekilde özetlenebilir:

- Türkiye, NATO'nun ABD'den sonra en büyük ikinci ordusuna sahip ülkesi olarak Avrupa'nın güvenlik mimarisinde merkezi bir rol üstlenmektedir.
- AB'nin en büyük beşinci ticaret ortağı konumundaki Türkiye, enerji koridorları, göç yönetimi ve tedarik zincirleri bakımından da stratejik açıdan hayati önem taşımaktadır.
- Son dönemde yaşanan savaş ve çatışma dinamiği Temmuz 2026'da Ankara'da gerçekleştirilecek NATO Zirvesini Türkiye'nin ittifak içindeki ağırlığının somut bir biçimde ortaya koyacak bir gelişmedir.
- Von der Leyen'in açıklaması, AB kurumları içinde bile eleştirilere konu olmuş; Avrupa Parlamentosu Türkiye Raportörü başta olmak üzere pek çok yetkili tarafından 'jeopolitik açıdan hatalı' olarak nitelendirilmiştir.
- AB'nin çifte standartlı yaklaşımı, üyelik sürecindeki tıkanma ile fiilî stratejik ihtiyaçlar arasındaki derin uçurumu giderek belirginleştirmektedir.

1. GİRİŞ: TETİKLEYİCİ AÇIKLAMA VE SİYASİ BAĞLAM

1.1 Von der Leyen'in Hamburg Açıklaması

19 Nisan 2026 tarihinde Almanya'nın Hamburg kentinde Die Zeit gazetesinin 80. yıl etkinliğinde konuşan Avrupa Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen, AB'nin genişleme stratejisini savunurken şu ifadeleri kullandı: "Avrupa kıtasını tamamlamayı başarmalıyız ki Rus, Türk veya Çin etkisine girmesin. Daha büyük ve jeopolitik düşünmeliyiz." Bu ifadeler; NATO müttefiki, AB aday ülkesi ve Avrupa'nın en büyük beşinci ticaret ortağı olan Türkiye'yi, stratejik rakipler olarak tanımlanan Rusya ve Çin ile aynı potaya koyması nedeniyle Ankara'da ve uluslararası kamuoyunda haklı şiddetli tepkilere yol açtı. AK Parti Sözcüsü Ömer Çelik, açıklamayı "vahim bir zihinsel çelişki" olarak nitelendirirken, Avrupa Parlamentosu Türkiye Raportörü Nacho Sánchez Amor ifadelerin "jeopolitik olarak kusurlu" olduğunu vurguladı.

1.2 AB'nin Geri Adımı ve Açıklama Çabası

Yükselen tepkiler karşısında AB Komisyonu Sözcüsü Paula Pinho açıklama yaparak, von der Leyen'in ifadelerinin Türkiye'yi Rusya veya Çin ile eşdeğer tutma amacı taşımadığını belirtti. Pinho'ya göre atıf, özellikle Batı Balkanlar bağlamındaydı; Türkiye'nin bu bölgedeki jeopolitik ağırlığına dikkat çekmek amacıyla yapılmıştı.

Ardından Avrupa Komisyonu'nun genişlemeden sorumlu üyesi Marta Kos da Avrupa Parlamentosu'nda yaptığı konuşmada daha yapıcı bir tutum sergileyerek "Avrupa ve Orta Doğu'daki gerçekler ışığında Türkiye'ye ihtiyacımız var. Türkiye en büyük beşinci ticaret ortağımız ve NATO'nun ikinci büyük ordusuna sahip. Tedarik zincirlerinden Karadeniz güvenliğine kadar her alanda Türkiye kilit bir aktördür" dedi. Ancak tüm bu açıklamalar, von der Leyen'in sözlerinin yarattığı olumsuz etkiyi ortadan kaldırma enerjisine sahip değil.

2. AB'NİN TÜRKİYE POLİTİKASINDAKİ TEMEL ÇELİŞKİLER

2.1 Söylem ile Gerçeklik Arasındaki Uçurum

AB, bir yandan Türkiye'den hâlâ bir "ortak ve aday ülke" olarak söz ederken, diğer yandan Türkiye'nin bölgesel nüfuzunu kendi tercihlerine tehdit olarak algıladığında Ankara ile karşı karşıya gelmekten çekinmiyor. Bu yapısal ve stratejik çelişki, Türkiye-AB ilişkilerinin özünü oluşturmakta ve diplomatik sürtüşmelerin temel kaynağı olmaya devam etmektedir.

Avrupa Parlamentosu Dış İlişkiler Komisyonu'nun (AFET) hazırlayıp Mart 2026'da kabul ettiği AB Genişleme Stratejisi Tavsiye Kararı, bu çelişkiyi belgeliyor. Kararın ilgili bölümünde "Batı Balkanlar, Ukrayna ve Moldova'nın geleceğinin AB'de olduğu" açıkça ifade edilirken, Türkiye bu siyasi aidiyet çerçevesinin dışında bırakılıyor. Ne var ki raporun ilerleyen kısımlarında Türkiye'nin jeopolitik konumu nedeniyle AB için değer kazandığı ve enerji, ulaştırma ile dijital altyapı güvenliği bakımından stratejik önem taşıdığı vurgulanıyor(?!).

2.2 AB İçindeki Bölünme: Farklı Yaklaşımlar

Türkiye meselesinde AB üye devletleri arasında belirgin bir bölünme göze çarpmaktadır. Fransa, stratejik özerklik söylemi çerçevesinde AB üyesi olmayan ülkelerin Avrupa savunma projelerine dahil edilmemesi gerektiğini savunmakta; bu tutumunu başta Yunanistan olmak üzere bazı üye devletlere onaylatmaktadır. Öte yandan Almanya önderliğindeki daha pragmatik bir blok, Türkiye'nin Batı Avrupa savunması açısından taşıdığı stratejik önemi daha gerçekçi bir perspektiften değerlendirmekte ve Türkiye'yi dışlamanın haklı gerekçesinin bulunmadığını savunmaktadır.

Halbuki; Avrupa'nın Ankara ile ilişkilerinin kaderi yalnızca Brüksel'de şekillenmiyor. Roma, Madrid, Varşova, Londra ve diğer Avrupa başkentleri, Türkiye ile bağlarını güçlendirmek için çoktan kendi somut gerekçelerini ortaya koymuş durumda. Savunma iş birliği, enerji, göç ve bölgesel istikrar gibi kritik meseleler, herkesçe bilinen nedenlerle Ankara'yı kıtanın büyük bir bölümü için vazgeçilmez bir ortak konumuna taşıyor.

2.3 Çifte Standart Eleştirisi

AB'nin yaklaşımındaki temel sorunlardan biri, genişleme politikasının evrensel ilkelere değil siyasi önceliklere göre biçimlenmesidir. Ukrayna, Moldova ve Gürcistan için hızlı adımlar atılırken, Türkiye'nin 2005'te başlayan katılım müzakereleri 2016'dan bu yana fiilen askıya alınmış durumda. Türkiye'nin Ortak Dış ve Güvenlik Politikası'na uyumu konusundaki gerçekçi olmayan yaklaşımı, AB'nin dile getiremediği ancak içinde daimî yaşadığı "Türk Etkisi" kaygılarıyla birleşince ilişkiler katmanlı, kırılmalı ve belirsiz bir görünüm kazanıyor.

3. TÜRKİYE'NİN STRATEJİK ÖNEMİ: ÇOKLU BOYUTLAR

3.1 Askeri Kapasite ve NATO İçindeki Konum

Türkiye, ABD'nin ardından NATO'nun en büyük ikinci ordusuna sahip ülkesidir ve aktif çatışma deneyimiyle pek çok güvenlik tecrübesine sahip, kapasitesi yüksek, modern bir silahlı kuvvete sahiptir. Rusya'nın Karadeniz donanmasının Akdeniz'e açılmasını denetim altında tutan Türk Boğazları'nın kontrolü, Türkiye'ye stratejik açıdan biçilmez bir değer kazandırıyor. Bu gerçeklik olduğunca şeffaf bir şekilde ortada dururken, 2025 yılı Lahey NATO Zirvesi'nde üye ülkelerin savunma harcamalarını 2035'e kadar GSYİH'nin yüzde beşine çıkarmasını çok tartışmalı bir ortamda kararlaştırmış ve bir sonraki zirvenin (tam da bu tartışma ve ABD baskısı altında) Temmuz 2026'da Ankara'da yapılması kararına varılmıştır.

NATO Genel Sekreteri Mark Rutte'nin "Türkiye, 70 yılı aşkın süredir güçlü bir NATO müttefiki ve ortak güvenliğimize paha biçilmez katkılar yapan bir ülkedir" sözleri, Türkiye'nin ittifak içindeki ağırlığını açıkça ortaya koymaktadır. Öte yandan AB savunma konferanslarında uzmanlar ve yetkililer, Türkiye'nin savunma sanayii kapasitesinin yeni Avrupa güvenlik mimarisinde kritik bir rol üstleneceğini açıkça vurguluyorlar. Bu temel gerçeklik ortada dururken tüm olan bitenin bir "Stratejik Körlük" olduğunu söylemek pek de yanlış bir tespit olmayacaktır.

3.2 Arbuluculuk ve Bölgesel Diplomasi

Kaldı ki; Ukrayna savaşı süresince Türkiye, benzersiz bir konumu başarıyla sürdürdü. Hem Moskova hem de Kiev ile iletişim kanallarını canlı tuttu, Ukrayna'ya askeri destek sağlarken Rusya'yı da tamamen karşısına almadı. Karadeniz Tahlil Girişimi'nin hayata geçirilmesinde üstlendiği kilit arbuluculuk rolü, Türkiye'nin oynayabileceği diplomatik işlevi tüm dünyaya kanıtladı. Bunu yaparken Avrupa'nın aslında ne kadar kırılmalı olduğu da bir kez daha Birlik ve Rusya tarafından görüldü. ABD tüm süreçte AB'nin Türkiye'ye olan muhtaçlığını kaydetti.

Bundan öte Türkiye, 2026 yılında NATO Zirvesi'ne ek olarak BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin 31. Taraflar Konferansı'na (COP31) ve Türk Devletleri Teşkilatı Zirvesi'ne de ev sahipliği yapacak. Bu tablo, Türkiye'nin küresel ölçekteki diplomatik ağırlığının giderek arttığını gözler önüne seriyor. İran savaşında ortaya koyulan diplomatik ve yapıcı askeri tavır objektif sonuçlarıyla bölge genelinde gelinen noktayı perçinledi. Bütün bu tablo farklı yönlerde Türkiye lehine gelişirken kendi temas ettiği sorunlarda ikircikli ve tutarsız politikaları yanında yaşadığı liderlik ve karar alma sorunlarıyla AB hala Türkiye'yi algılamakta güçlük çekiyor.

3.3 Ekonomik ve Enerji Boyutu

Türkiye, AB'nin en büyük beşinci ticaret ortağı konumundadır. 1995'ten bu yana sürdürülen Gümrük Birliği çerçevesinde oluşan bu ekonomik entegrasyon, iki taraf arasında derinden karşılıklı bağımlılık yaratmıştır. Rusya'ya olan enerji bağımlılığını azaltmayı yaşadığı tecrübelerden(!) sonra zorunluluk sayan AB için Türkiye, Güney Gaz Koridoru ve Türk Akımı gibi enerji hatlarıyla hem kritik bir geçiş güzergâhı hem de bölgesel enerji güvenliğinin kilit aktörü olmaya devam etmektedir.

Türkiye (bir kez daha aynı şartlarda gerçekleşir mi bilinmez ama) aynı zamanda göç yönetimi açısından da AB için vazgeçilmez bir ortak niteliği taşımaktadır. 2016 göç anlaşması, Avrupa'nın Türkiye'nin iş birliği olmadan bu sorunu tek başına çözme kapasitesine sahip olmadığını ve kendini oluşturan insani değerlerden nasıl uzaklaştığını ve hangi "uç" politik çözümlere kadar savrulabileceğini açıkça ortaya koymuştur.

3.4 Batı Balkanlar'daki Jeopolitik Etki

Türkiye'nin Batı Balkanlar'daki etkinliği, AB çevrelerinde giderek daha fazla kabul görse de bu durum zaman zaman zaman zaman gerilime yol açmaktadır. COVID-19 salgınının başlarında en hayati yardımları gönderen ülkelerin başında Türkiye'nin gelmesi, AB'nin bölgeye yönelik kendi zafiyetlerini açıkça gözler önüne serdi. Türkiye; Sırbistan, Karadağ ve diğer Batı Balkan ülkeleriyle tarihsel, kültürel ve ekonomik bağlarını bu dönemde daha da güçlendirdi.

Türkiye'nin Batı Balkanlar'daki etkisini bir "tehdit" değil "tamamlayıcı katkı" olarak değerlendirilmesi yanında bölgeyle uzun yıllara dayanan bu bağların ekonomik entegrasyonu, altyapı gelişimini ve diplomatik angajmanı desteklediğini izliyorlar. Brüksel'in asıl çıkarı, bu etkiyi bastırmaya çalışmak yerine onu AB'nin daha kapsamlı bölgesel stratejileriyle uyumlu bir zemine oturtmaktan geçmek olması gerekirken; Türkiye'nin bir nüfuz alanı oluşturduğuna dair derinleştirmiş olduğu şüphe, jeopolitik bir öngörüsüzlüğe işaret etmektedir.

4. DEĞİŞEN GÜVENLİK KONJONKTÜRÜ VE TÜRKİYE

4.1 Rusya-Ukrayna Savaşı ve Karadeniz Güvenliği

2022'de başlayan Rusya-Ukrayna savaşı, Avrupa'nın güvenlik paradigmasını kökten dönüştürdü. Enerji bağımlılığının nasıl bir stratejik açık doğurduğunu tüm çıplaklığıyla gözler önüne seren bu savaş, Türkiye'nin Karadeniz'in güvenliğindeki rolünü de bir kez daha ön plana taşıdı. Montrö Sözleşmesi kapsamında Türk Boğazlarını yönetme yetkisine sahip olan Türkiye, bu kriz ortamında Batı'nın hassas dengeleri gözetmesini beklediği kritik bir aktör konumuna yükseldi.

Rusya ile sürdürdüğü ilişkileri korurken Ukrayna'ya sağladığı destek ve Karadeniz Tahıl Girişimi'ndeki arabuluculuk rolü, Türkiye'nin bu dengeli konumunun uluslararası arenada ne denli değerli ve hayati olduğunu gözler önüne serdi. Bütün bu gelişmeler olurken Ukrayna'ya farklı bir pencereden bakan Avrupa Güvenlik Bürokrasisi, yaşadığı ikilemler ve stratejik sıkışıklık nedeniyle Türkiye'nin rolünü anlamakta güçlük çekiyor.

4.2 ABD'nin Tutumundaki Değişim ve NATO'ya Etkileri

ABD'nin NATO taahhütlerine yönelik tutumundaki belirsizlik, Avrupa'yı savunma kapasitesini bağımsız olarak güçlendirme zorunluluğuyla yüzleştirdi. Bu konjonktür, Türkiye'nin Avrupa güvenlik mimarisindeki önemini daha da artırmaktadır. Avrupa ülkelerinin askeri hazırlık düzeyi ve savunma harcamalarına ilişkin isteksizlik hâlâ ciddi bir handikap oluşturduğundan, Türkiye'nin sahip olduğu köklü deneyim ve kapasitesi belirleyici bir anlam kazanmaktadır.

Von der Leyen'in sözlerinde de kabul ettiği üzere, Avrupa'nın Rusya'dan ucuz enerji, Çin'den düşük maliyetli üretim ve ABD'den güvenlik desteğine dayalı eski modelinin artık işe yaramadığı açıktır. Bu yeni gerçeklik, Türkiye'nin hem güvenlik hem de ekonomik boyutlardaki stratejik değerini "alternatifsiz olarak" daha da görünür kılmaktadır.

4.3 Orta Doğu'daki Gelişmeler ve Türkiye'nin Rolü

Orta Doğu'daki süregelen çatışmalar ve istikrarsızlık, Türkiye'nin bölgesel güç konumunu pekiştirmeye devam etmektedir. Türkiye; İran, İsrail-Filistin meselesi ve Suriye gibi kritik dosyalarda AB'den farklı bir hat izlemekte, ulusal menfaatleri ve tarihsel gerçeklikler ışığı ve doğrultusunda bağımsız bir aktör olarak hareket etmektedir. Bu tutum zaman zaman zaman zaman gerilime yol açsa da Türkiye'nin bölgede sürdürdüğü diyalog kanalları, Avrupa'nın lehine olabilecek çözüm arayışlarına önemli açılımlar sunabilecek bir potansiyel barındırmaktadır.

Suriye'deki gelişmeler ve bölgenin yeniden yapılanma süreci bağlamında Türkiye'nin oynadığı rol, Suriye'yi AB ile ilişkisizlik içinde yönetme kapasitesine sahip olmayan Avrupa için vazgeçilmez bir değer taşımaktadır. Bu durum,

Türkiye-AB iş birliğini gelecekte daha da zorunlu kılacak bir dinamiği güçlendirmektedir. Avrupa'nın daralan etki alanı karşısında fazlaca opsiyonu bulunmamaktadır.

5. AVRUPA SAVUNMASI VE TÜRKİYE: DIŞLANMA MI, ENTEGRASYON MU?

5.1 Avrupa Savunmasının Mevcut Durumu

Türkiye'nin AB güvenlik mimarisine dahil edilmesi meselesi, AB cephesinden henüz net bir yanıt bulmaktan uzaktır. Türkiye'nin PESCO'ya üyelik başvuruları ve diğer savunma projelerine katılım talepleri defalarca görmezden gelinmiştir. Bunda karşılıklı güvensizlik, AB'nin Türkiye'den beklediği Kopenhag kriterleri uyumu ve dış politikadaki ayrışmalar belirleyici etkenler olarak lanse edilse de Birliğin hızlıca kopuş yaşadığı 1993 ruhu bağlamında sorgulanacak mahiyette değildir.

Ne var ki değişen konjonktür bu hesabı yeniden yapmayı zorunlu kılmaktadır. SAHA 2026 Uluslararası Savunma Fuarı'nda toplanan uzmanlar ve yetkililer, Avrupa'nın yeni güvenlik mimarisinde Türkiye'nin savunma sanayi kapasitesinin kritik bir rol üstleneceğine açıkça dikkat çekilmiştir.

Avrupa'nın görmesi gereken ABD'nin güvenlik garantilerinden kısmen çekilmesiyle (Trump etkisi) ve Rusya tehdidiyle AB üyelerinin "stratejik özerklik" arayışına girdiği; Türkiye'nin, Avrupa için sadece bir "komşu" değil, Avrupa'nın sert güç (hard power) boşluğunu doldurabilecek ve enerji arzını güvence altına alabilecek vazgeçilmez bir dengeleyici olarak konumlandırıldığıdır.

5.2 Stratejik Gerekçe: Türkiye'siz Olmaz

Mevcut Münih Güvenlik Konferansı değerlendirmelerinde "Türkiye'siz olmaz" fikrinin bu kadar net biçimde dile getirildiği ilk konferans olarak tarihe geçti. Bu tablo, savunma uzmanları arasında Türkiye'nin stratejik önemine dair artan farkındalığın somut bir yansımasıdır. Soğuk Savaş boyunca Sovyet yayılmacılığına karşı Batı ittifakının doğu kanadını koruyan temel güç olan Türkiye, o günden bu yana Avrupa güvenliğinin vazgeçilmez bir bileşeni olma niteliğini korumaktadır. Bugün bu rol; göç, enerji güvenliği, Karadeniz güvenliği, terörle mücadele ve geniş coğrafyadaki bölgesel istikrar gibi boyutlarla çok daha katmanlı bir anlam kazanmıştır.

5.3 Avrupa Savunmasında Türkiye İçin Seçenekler

Mevcut koşullar, Türkiye-AB savunma iş birliği için birkaç farklı senaryo sunmaktadır:

- Proje bazlı iş birliği: Türkiye'yi AB savunma mekanizmalarına tam üyelik yerine belirli projelerde ortak konumunda dahil etmek.
- Yapılandırılmış diyalog: AB-NATO iş birliğinde Türkiye'yi süreçlere dahil edecek daha sistematik ve sınırları net belli istişare mekanizmaları oluşturmak.
- Stratejik ortaklık çerçevesi: Güvenlik meselesini daha pragmatik bir zemine taşıyacak yeni bir hukuki çerçeve geliştirmek.
- Gümrük Birliği modernizasyonu ve üyelik sürecinin yeniden canlandırılması: İlişkilere yönelik kapsamlı ve bütüncül bir yaklaşım benimsemek.

Tüm bu senaryoların her birini tamamlar mahiyette tam üyelik konusunda oluşan yeni dengenin temelini, geleneksel uyum sürecinden ziyade jeostratejik karşılıklı bağımlılık ve pragmatik iş birliği modeli oluşturması gerektiğini anlamak gerekiyor.

6. ÜYELİK SÜRECİ: FIRSATLAR VE ENGELLER

6.1 Donmuş Bir Süreç

Türkiye 1999'da Avrupa Konseyi'nin Helsinki Zirvesi'nde AB'ye aday ülke olarak tanındı; 2005'te ise katılım müzakereleri resmen başlatıldı. Ne var ki ilerleme son derece sınırlı kaldı: 35 müzakere faslından yalnızca 16'sı açıldı, biri kapatıldı. 2016'da Avrupa Parlamentosu müzakerelerin askıya alınması çağrısında bulunmuş, 2019'da ise oybirliğiyle durdurulmaları yönünde karar almıştı. Günümüz itibarıyla süreç fiilen askıya alınmış olsa da resmi statü değişmemiştir. Yeni jeopolitik gerçeklikler, üyelik sürecinin nasıl yeniden canlandırılacağı sorusunu gündemin üst sıralarına taşımıştır.

6.2 Yeni Jeopolitik Ortamda Fırsatlar

Güvenlik ortamındaki köklü dönüşüm, Türkiye-AB ilişkilerinde yeni bir açılım için zemin yaratmaktadır. Türkiye'nin stratejik değerini artık görmezden gelemeyen Avrupa, bu durumun tam anlamıyla içselleştirilmesinin ilişkileri yeniden canlandıracağına farkındadır. Türkiye'nin NATO içinde artan önemini yanında savunma sanayiinde varmış olduğu nokta ile Temmuz 2026'da NATO Zirvesi'ne ev sahipliği yapacak olması, ittifak içindeki ağırlığını gözler önüne sererken AB ile daha yapıcı bir atmosfer kurulması için de kapı aralamaktadır.

7. POLİTİKA ÖNERİLERİ VE İLERİYE BAKIŞ

7.1 AB İçin Öneriler

- Türkiye ile ilişkileri gerçekçi bir zemine oturtmak: AB, Türkiye'yi yönetilmesi gereken bir unsur olarak değil, entegre edilmesi gereken stratejik bir ortak olarak konumlandırılmalıdır. Çıkarlar, zorunluluklar ve güç gibi dış

politikanın değişmez unsurları, Türkiye'ye yönelik politikalarda ve Türkiye'nin yaklaşımında belirleyici ölçüt olmalıdır.

- Sektörel iş birliğini derinleştirmek: Üyelik sürecindeki tıkanıklıktan bağımsız olarak savunma, enerji, göç ve ticaret alanlarında pratik iş birliği mekanizmaları güçlendirilmelidir.
- AB savunmasına Türkiye'yi dahil etmek: Türkiye, Avrupa'nın ortak savunma projelerine katılım için somut fırsatlar sunulmalıdır; bu entegrasyon hem karşılıklı güveni inşa edecek hem de gerçek güvenlik açıklarını kapatacaktır.
- Söylemde tutarsızlığa son vermek: Türkiye'yi stratejik rakiplerle aynı bağlamda ele alan açıklamalar ilişkilere ciddi zarar verdiğiinden siyasi iletişim daha özenle yönetilmelidir.
- Gümrük Birliği modernizasyonu: Katılım müzakerelerindeki tıkanıklık aşılana dek ekonomik ilişkilerin somut biçimde güçlendirilmesi, ilişkilere ivme kazandırabilecek pratik bir adım olarak öne çıkmaktadır.
- Siyasi Söylem Açısından: Oluşan yeni dengenin Türkiye tarafından rasyonel aktörlere anlatılması, 'AB'nin Türkiye'ye olan ihtiyacının, Türkiye'nin AB'ye olan ihtiyacından daha fazla olduğu' tezinin arka planının güçlendirilmesi.

7.2 Uzun Vadeli Öngörüler

Kısa vadede Türkiye-AB ilişkilerinde resmi bir kırılma yaşanması olası görünmemektedir. İki taraf da ihtiyatlı da olsa pragmatik bir yaklaşıma istekli oldukları gerçeğinden hareketle orta vadede güvenlik işbirliği, ekonomik karşılıklı bağımlılık ve bölgesel istikrar mecburiyetleri, resmi çerçeveler henüz gelişmemiş olsa bile fiilî entegrasyonu ilerleteceği göz ardı edilmemelidir. Uzun vadede üyelik sürecinin her iki tarafın da siyasi iradesine ve yapısal koşulların değişimine bağlı olarak yeniden canlandırılması sağlanmalıdır. Aksi takdirde kalıcı biçimde askıya alınmış bir üyelik statüsünün başta güvenlik ve enerji konuları olmak üzere AB'ye maliyetinin çerçevesi net olarak çizilmelidir.

8. SONUÇ

Von der Leyen'in açıklaması, AB'nin Türkiye politikasındaki derin çelişkiyi tüm çıplaklığıyla gözler önüne serdi: Brüksel, bir yandan Türkiye'yi aday ülke ve stratejik ortak olarak nitelendirirken, öte yandan onu gerçek bir ortak olarak tam anlamıyla konumlandırmaktan kaçınıyor.

Çıkarlar, zorunluluklar ve güç gibi dış politikanın değişmez unsurları soğukkanlılıkla değerlendirildiğinde, Türkiye'nin Avrupa için taşıdığı stratejik değer son derece açık: NATO'nun ikinci büyük ordusu, kritik bir enerji koridoru, göç yönetiminde vazgeçilmez ortak, başarıya ulaşmış arabuluculuk sicili ve düzensiz bir bölgede eşsiz bölgesel etki. AB'nin Türkiye'yi entegre edilmesi gereken bir ortak olarak değil de yönetilmesi gereken bir jeopolitik unsur olarak gören yaklaşım, uzun vadede stratejik açıdan masraflı bir tutum olmaya mahkûmdur. Özellikle savunma alanında mevcut açıkların giderilmesinin aciliyet kazandığı bu dönemde, Türkiye'nin Avrupa güvenliği projesinin bir parçası haline getirilmesi hem Brüksel'in hem de Ankara'nın temel çıkarıdır.

Cenevre Güvenlik Politikası Merkezi Direktörü Thomas Greminger'in isabetli tespiti bu gerçeği özetler nitelikte: Türkiye, AB üyelik sürecinde resmi bir aday ülke, askerî açıdan bir NATO müttefiki ve kendine özgü çıkarları olan bağımsız bir bölgesel güçtür. Bu üçlü kimliği, Türkiye'yi Avrupa'nın güvenlik denklemi açısından değeri tartışılmaz bir aktör kılmaktadır. Brüksel, bu gerçeği söylem düzeyinde olduğu kadar politika yapımında da içselleştirmelidir. Bu AB'nin stratejik körlükten çıkışın ilk adımı olacaktır.

FAYDANALINAN KAYNAKLAR:

- Anadolu Ajansı – AB Komisyonu Sözcüsü Paula Pinho'nun Açıklaması (Nisan 2026)
- Haber365 – 'Türkiye Olmadan Avrupa'nın Stratejik Hedefleri Eksik Kalır' (Mayıs 2026)
- AA Analiz – Thomas Greminger: 'Freudyan Bir Dil Sürçmesi: Avrupa'nın Türkiye İkileminin Perde Arkası' (Mayıs 2026)
- Milliyet – Avrupa Savunmasında Türkiye'ye Kritik Rol ve İşbirliği Vurgusu (Mayıs 2026)
- İktisadi Kalkınma Vakfı (İKVV) – Rusya-Ukrayna Savaşı Gölgesinde AB-NATO İlişkileri Değerlendirme Notu
- Anadolu Ajansı – NATO Zirvesi 2026 Türkiye'de Yapılacak (Ağustos 2025)
- Star Gazetesi – Levent Ersin Orallı: 'Jeopolitięi İnkâr Eden Avrupa'nın Çöküşü' (Mayıs 2026)
- AB Türkiye Resmî Sitesi – AB ve Üyelik Sürecimiz Temel Bilgiler Kitapçığı
- Anadolu Ajansı – Avrupa Birliği'nin Batı Balkan Politikası Analizi

Prof. Dr. Murat KOÇ / Çaę Üniversitesi Bölgesel Güvenlik Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi